

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Provincie Gelderland
Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

DGBRW / BRF / BA

Ministerie BZK

[www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk](https://www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk)

Kenmerk

2020-0000407828

Uw kenmerk

Datum 10 juli 2020
Betreft Start procedure artikel 8 Wet arhi

Geacht college,

Op 4 juni 2020 heeft u mij schriftelijk geïnformeerd over recente ontwikkelingen inzake de bestuurlijke toekomst van de gemeente Scherpenzeel. In deze brief geeft u aan dat u voornemens bent een 'open overleg' te starten, zoals bedoeld in artikel 8 van de Wet arhi. Conform het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 hebt u mij verzocht om een gesprek over dit voornemen, alvorens tot formele besluitvorming in Gedeputeerde Staten (hierna: GS) over te gaan. Op 8 juli jl. heb ik met een afvaardiging van uw college gesproken. Op diezelfde dag sprak ik ook met het college van B&W van Scherpenzeel, zodat ook de gemeente haar perspectief kon toelichten. Ik heb beide gesprekken als open en zeer informatief ervaren en waardeer het dat ik in deze fase van het proces word betrokken.

In deze brief ga ik in op mijn observaties en op de aandachtspunten die ik u wil meegeven ter bevordering van een zorgvuldig proces. Hieronder beschrijf ik eerst kort de rol van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het geval een provincie overweegt een herindelingsprocedure te starten.

Beleidskader gemeentelijke herindeling

Het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 geeft een nadere inkleuring aan de wijze waarop de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties omgaat met diens bevoegdheden op grond van de Wet arhi. Zoals uit het beleidskader blijkt, heb ik een voorkeur voor gemeentelijke herindelingen die van onderop tot stand komen, maar wil en kan ik niet uitsluiten dat ook een provincie gebruik maakt van de eigenstandige bevoegdheden die ze op grond van de Wet arhi heeft. Het uitgangspunt is 'van onderop, tenzij'. Een initiatief van de provincie is de uitzondering, niet de regel. Het proces voorziet in een aanpak waarbij het 'tenzij' wordt onderbouwd en waarin op provinciaal en vervolgens op landelijk niveau, de afweging wordt gemaakt of die onderbouwing overtuigend is. Gemeenten mogen verwachten dat dit op een zorgvuldige en onbevooroordeelde manier tot stand komt.

In het vigerende beleidskader is een procedurestap opgenomen die er in voorziet dat als GS een concreet voornemen hebben om een procedure ex artikel 8 Wet

arhi te starten, ik over dit voornemen word geïnformeerd, zodat we hierover vroegtijdig in gesprek kunnen gaan. Het informeren omtrent een mogelijk provinciaal initiatief geschiedt per brief en een toelichtend gesprek. Het gesprek gaat over het voornemen van GS en over de onderbouwing dat er sprake is van evidente bestuurskrachtproblematiek, waar de gemeente zelf geen oplossing voor weet te vinden. Het overleg stelt mij in de gelegenheid nadere vragen te stellen en aandachtspunten aan de provincie mee te geven. Het gesprek betreft nog niet een oordeel van de minister van BZK over de inhoud van een eventueel herindelingsadvies. Ook wil ik met deze procedurestap niet in de eigenstandige bevoegdheid van GS treden.

Bestuurlijke toekomst gemeente Scherpenzeel

Uit de gevoerde gesprekken en een bestudering van de door u en door de gemeente Scherpenzeel aangeleverde informatie leid ik af dat er brede overeenstemming is over het feit dat er in Scherpenzeel maatregelen nodig zijn om de bestuurskracht duurzaam te versterken. Zonder een forse investering in het ambtelijk apparaat, het verbeteren van het bestuurlijk samenspel en het intensiveren van de strategisch samenwerking in de regio, zal de gemeente Scherpenzeel op termijn niet in staat zijn de belangen van haar inwoners adequaat te behartigen. Dat verbeteringen nodig zijn, staat dus vast.

Tussen uw college en het gemeentebestuur van Scherpenzeel is geen overeenstemming over de vraag of Scherpenzeel zelf in staat is om een oplossing te vinden voor de geconstateerde problemen en de benodigde verbeteringen zelfstandig door kan voeren. De gevoerde gesprekken bevestigen dat beeld. Het college van Scherpenzeel vindt dat het in de Kadernota 2020-2024 de juiste maatregelen voorstelt en de goede weg is ingeslagen om op een verantwoorde manier zelfstandig te kunnen blijven. U deelt deze opvatting niet en heeft u op het voorlopige standpunt gesteld dat de voorgestelde maatregelen niet toereikend zijn.

Terug naar het goede en open gesprek

Ik constateer dat een zorgvuldig uitgewerkte vergelijking van de twee varianten (zelfstandig en herindeling met Barneveld) tot op heden niet heeft plaatsgevonden. Uw college heeft op verschillende momenten in het proces op die vergelijking aangedrongen. De discussie over oplossingsrichtingen lijkt echter een goed gesprek over de achterliggende opgaven in de weg te staan. In mijn gesprekken met u en het college van B&W van Scherpenzeel heb ik de hoop en de verwachting uitgesproken dat u samen met de gemeente(n) een traject van het open gesprek kunt gaan doorlopen, waarin de opgaven centraal staan. Een traject waarin de voorkeuren voor oplossingen niet langer een blokkade vormen, maar waarin het op basis van een 'common ground' over de vraag gaat wat er nodig is om daar vervolgens in partnerschap mee aan de slag te gaan. Het normaliseren van de verhoudingen kan mogelijk leiden tot een oplossing met meer draagvlak.

Om die reden heb ik er begrip voor dat uw college voornemens is om de regie te nemen in dit open gesprek dat over de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel wordt gevoerd.

Wel wil ik u graag de volgende aandachtspunten meegeven:

- Het open overleg zoals bedoeld in de Wet arhi behoort daadwerkelijk een open karakter te hebben, waarbij nog meerdere uitkomsten mogelijk zijn. Deze fase kan mijns inziens bij uitstek dienen om - in samenwerking met de gemeente Barneveld - beide varianten meer in detail uit te werken en van de nodige duiding te voorzien. Mogelijk zijn er ook nog andere varianten het onderzoeken waard.
- Een eventueel herindelingsadvies zal beoordeeld worden aan de hand van de criteria uit het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018. Draagvlak is daarin een belangrijk criterium, ook als dat – in het geval van provinciale herindelingsinitiatieven – niet unaniem is. Ik verwacht dus van u dat u zich zichtbaar inspant om het draagvlak voor de uiteindelijke oplossing te versterken.
- Daarnaast zijn ook 'bestuurskracht', 'interne samenhang en nabijheid van bestuur' en 'regionale samenhang' criteria die ik in mijn beoordeling zal betrekken. Ik roep u op om deze beoordelingscriteria in de volle breedte bij uw open overleg te betrekken.
- Tussen bestuurslagen werken we zoveel als mogelijk samen als één overheid, en we pogen daarbij consequent te redeneren vanuit het belang van de inwoners. De bestuurlijke inrichting is daaraan dienstbaar. Dit vraagt om een zorgvuldig proces, ook als er sprake is van verschillende standpunten. Ik spreek de verwachting uit dat we dit proces op een constructieve wijze met elkaar kunnen doorlopen, met respect voor elkaars verantwoordelijkheden. Dat begint met het goede gesprek. Dat is het minste dat de inwoners van Scherpenzeel van ons mogen verwachten.

Ik zal met interesse de besluitvorming in GS volgen. Zoals hierboven uiteengezet meen ik in dit proces geen mediërende rol te hebben, maar wil ik uiteraard wel een gesprekspartner voor de medeoverheden zijn, voor alle bestuurslagen: gemeente én provincie. Ik hoef me nog geen oordeel te vormen over een mogelijk uitkomst van een Arhi-procedure, maar kan wel een bijdrage leveren aan het creëren een solide basis ('common ground') op basis waarvan een adequate belangenafweging kan plaatsvinden.

Van deze brief wordt een afschrift verzonden aan het college van B&W Scherpenzeel en aan de Tweede Kamer.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren